

„The Jews of Aba”. *East European Quarterly*, Boulder, Co., 20. kötet, 4. sz., 1986. június, 179–197. o.

29. Munkácsi, *Hogyan történt?*, 114. o. Lásd még *Dokumentumok a zsidóság üldöztetésének történetéhez. Iratok a Fejér megyei levéltárból*. Magyar Auschwitz Alapítvány, Bp., 1994.

30. Lévai, *Szürke könyv, i. m.*, 77. o.

31. Lévai, *Zsidósors Magyarországon*, 413. o.

32. Lásd a polgármester levelét (190/1944. eln. sz.) a rendőrséghez 1944. június 12-i kelettel, valamint Ferenczynek a székesfehérvári rendőrséghez intézett feljegyzését a Fejér Megyei Levéltárban, Székesfehérvár.

33. *Der Kastner-Bericht*, 120–121. o. Lásd még *Pinkas ha'kehilot*, 408–411. o. A kutatások azóta egyértelműen tisztázták, hogy a kivételezettek valamennyien Auschwitzba kerültek. Bernstein László nem jutott fel Budapestre, több koncentrációs tábor után családjából egyetlenként került haza. (Ember Mária szíves közlése.)

34. Lásd Kerekes polgármesternek Jarosshoz intézett feljegyzését (11 894/1944.) 1944. július 15-i kelettel, *MOL*, 71. tekercs.

35. Balassagyarmaton 1941-ben 1712 zsidó élt, akik a város összlakosságának 13,9%-át képviselték. Számuk 1946-ra 221 főre, azaz 1,8%-ra csökkent. 1949-ben a közösséget Büchler Jenő vezette. Az 1950-es évek végére a városban csak kb. 70 zsidó maradt, Elfer Ignác vezetése alatt. *Zsidó Világkongresszus*, 4. sz. (1947. április 15.), 2–3.; 13–14. sz. (1949. május), 8. és 24.; *Új Élet*, 1958. április 1.

36. Részleteket közöl *Örökmécses, Sahy-Ipolyság környéke*. Szerk.: Asher S. és Gartenzaum Gy. Romil Nyomda, Naharija, 1994. Ipolyság és a szomszédos közösségek, így Ipolynyék, Kisgyarmat, Korpona, Szob és Vámosmikola zsidó mártírjainak névsoraival.

37. Lásd Zilczer Györgynek, a balassagyarmati hitközség egyik vezetőjének személyes beszámolóját (YIVO, 768/3550). Lásd még dr. Schenk Erzsébet (YIVO, 768/3551), Weisz Oszkárné és Weisz Anikó (YIVO, 768/3552), Bleyer Mórné és mások (YIVO, 771/3549) személyes beszámolóit, valamint *Pinkas ha'kehilot*, 173–175. o. A fentiekkel egybevégezve dr. Szendrő Károly személyes közlése, *Jeruzsálem*, 1982. szeptember 17. Lásd még *Dokumentumok a zsidóság üldöztetésének történetéhez. Iratok a Nógrád megyei levéltárból*. Magyar Auschwitz Alapítvány, Bp., 1994.

38. Lásd a 6. függelék.

39. Egernek 1941-ben 1787 főnyi zsidó lakossága volt, mely a teljes lakosság 5,5%-át tette ki. 1946-ra csak 215 fő maradt, azaz 0,6%. 1949-ben a hitközségnek 294 tagja volt, dr. Kraj Lajos vezetése alatt. Viszonylag állandó taglétszám mellett a közösség vezetőségét 1959 novemberében a következőképpen szervezték újjá: elnök – dr. Fischer Miklós; igazgató – Székely Endre; főtítkárs – Kardos Lajos; pénztáros – Deutsch Simon. *Zsidó Világkongresszus*, 4. sz. (1977. április 15.); 2–3.; 13–14. sz. (1949. május 10.), 24. és 25.; *Új Élet*, 1958. december 15. és 1959. augusztus 15.

40. *MOL*, 109–110. tekercs, amelyek név szerint is felsorolják Kápolna zsidóit, illetve a Füzesabonyban működött zsidó vállalatokat. Lásd még Lévai, *Zsidósors Magyarországon*, 411. o. Lásd még *Pinkas ha'kehilot*, 128–131. o. és Ferenczy május 29-i jelentését; és *Dokumentumok a zsidóság üldöztetésének történetéhez. Iratok a Heves megyei levéltárból*. Magyar Auschwitz Alapítvány, Bp., 1994., és Orbánné Szegő Ágnes, *A tiszafüredi zsidóság története és demográfiája*. Tiszafüred, 1995.

41. A Zsidó Tanács a hatóságok tudomására hozta ezt a tényt, május 12-én tájékoztatta Székely-Molnár Zsigmondot a belügyminisztérium zsidó osztályán és a Gestapót. Munkácsi, *Hogyan történt?*, 68–69. o. Lásd még *Pinkas ha'kehilot*, 262–263. o.